

Estudi socioeconòmic de la pesca d'arts menors a Catalunya

RESUM EXECITU

Generalitat de Catalunya
Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural

UGT FNTCM

Fons Europeu Pesca

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ.....3

PERFIL DEL PESCADOR 4

METODOLOGIA 7

PROPOSTES 8

INTRODUCCIÓ

El Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural i la Federació Nacional de Transports, Comunicació i Mar de la UGT de Catalunya va encarregar un estudi socioeconòmic sobre la pesca d'arts menors a Catalunya.

Aquest treball, que duu a terme la Fundació Privada La Fàbrica, s'emmarca dins el Fons Europeu de Pesca (FEP/2007-2013), segons el que determina el Reglament (CE) n° 1198/2006 del Consell, de 27 de juliol de 2006, relatiu al Fons Europeu de Pesca.

L'objectiu d'aquest estudi és arribar a disposar d'una visió clara i precisa de la situació socioeconòmica, laboral i tecnològica de la pesca d'arts menors a Catalunya. Per aquest motiu hem portat a terme una anàlisi bibliogràfica, estadística i de les relacions de les variables que en el treball de camp en els ports de Catalunya s'ha portat a terme.

L'estudi compta amb una introducció on tractem les dades bibliografies i estadístiques a fi de contextualitzar i posar de relleu les principals aportacions dels/les experts/es en aquesta matèria. En una segona part analitzem els resultats obtinguts en les entrevistes i enquestes portades a terme als ports de Catalunya amb llotja amb l'objectiu d'acostar-nos el més possible a la realitat socioeconòmica del col·lectiu pesquer d'arts menors.

PERFIL DEL PESCADOR

- La persona pescadora d'arts menors a Catalunya en general és un home de més de 36 anys (la suma total de pescadors de més de 36 anys correspon al 82% dels pescadors), és casat i amb dos fills. La seva única activitat és la pesca i els seus antecedents són pescadors (80%). La formació d'aquest pescador és d'estudis primaris i amb la titulació de patró local de pesca i el certificat de formació bàsica.

- La seva embarcació normalment és de fusta o fibra de vidre amb un potència de 80 cv. i una eslora de 9 a 10 metres. L'antiguitat de l'embarcació és de 10 o més anys.

- La seva jornada de treball comença entre les cinc i les sis del matí i finalitza a les sis de la tarda. Treballa en un total de 11 hores diàries i els dies de la setmana laborables són de diumenge a divendres. És a dir, el dissabte és l'únic dia que acostuma a tenir lliure (encara que moltes vegades es determina segons les condicions meteorològiques). La distribució d'aquesta jornada de treball és entre 8 i 9 hores de pesca, 1 o 2hores d'arranjament dels ormeigs i entre 30 minuts i 1 hora de venta del peix. Normalment el pescador d'arts menors treballa tot l'any.

- El fet de treballar tot l'any l'obliga a adaptar-se a les espècies objectiu de la temporada i per tant, utilitza diferents arts segons el tipus d'espècie objectiu:

    - Els mesos d'hivern, gener, febrer i març es centra en el llenguado i el pop i per tant, es poden utilitzar el tremall, solta i/o les nanses.

    - La sípia es manté fins al juny quan comença la temporada del llobarro i el pescador torna al tremall.

    - A partir del juliol i fins al novembre s'acostuma pescar el llobarro i els mesos d'estiu les espècies objectiu són el moll, la tallarina i la llagosta (crustaci del que n'obté grans beneficis).

    - El lluç és una espècie que és permanent tot l'any i per tant, depenent de la temporada de les altres espècies es pot intercalar l'art del palangrillo.

- Normalment s'acostuma a compartir el calador amb altres flotes (85%), sobretot amb l'arrossegament i l'encerclament (62%). Quan té problemes amb les altres flotes pesqueres, els principals conflictes giren al voltant de les embarcacions d'arrossegament i encerclament pesquen en zones prohibides. Altres vegades els conflictes són amb pescadors furtius i esportius/recreatius.

- Pel que fa als ingressos, el pescador generalment és el proveïdor principal dels ingressos familiars i la pesca és la seva activitat principal (89%). Els seus ingressos oscil·len segons la temporada entre els 12 mil i 30 mil euros bruts anuals. La mitjana és d'ingressos nets és de 17.836€ anuals. La moda estadística (el valor més freqüent) és de 8.500€ i la meitat dels pescadors es calcula (segons les seves informacions) que no sobrepassen els beneficis nets de 15 mil€ anuals.

- Les subvencions atorgades normalment han estat per temes relacionats amb la compra d'una embarcació i per l'equipament de seguretat i giren al voltant de la quantitat de 5 mil euros.

- Formalment, el pescador expressa que té un tripulant a bord. No obstant, s'ha pogut comprovar en l'observació directa que és freqüent que els pescadors acostumin a embarcar-se només ells sols per motius estrictament econòmics (el negoci no acostuma a tenir suficient rendibilitat per una segona persona). Algunes vegades per diferents motius (de salut) opten per fer ús de tripulació estrangera que coneix l'art i la retribució no acostuma a ser alta. El principal problema és la legalitat d'aquest tripulant i la seva capacitació marinera.

- La tecnologia existent a l'embarcació del pescador d'arts menors és la següent; GPS, plotter, equipament VHF, radar, maquinilla, entre d'altres. Apart de tot l'equipament de seguretat i riscos laborals. Normalment no s'allunyen de la costa més de 10 milles nàutiques (segons la zona).

- Els problemes principals que es troba el pescador són;
    - els baixos preus de les seves captures,
    - el mal temps
    - i l'esgotament de recursos pesquers.
- Aspectes vocacionals i/o d'autonomia són els principal factors pels quals troba positiu d'anar a pescar.
- El pescador creu que per a valoritzar les seves captures cal; 1)dotar al peix d'una denominació d'origen, 2)regular i/o eliminar els intermediaris, 3)agrupar-se en cooperatives i 4)regular la importació del peix estranger.
- De manera general, l'opinió del pescador sobre la millora del seu sector es centra en; 1)augmentar les vedes i respectar-les, 2)regular la modalitat de pesca d'arrossegament i 3)regular i fer més eficient el control de les captures.

METODOLOGIA

Per a poder copsar la realitat de les arts menors hem tingut en compte la visió dels diferents informants (col•lectiu diana) de l'objecte d'estudi ja que és el mètode de recollida d'informació a partir del diàleg amb els diferents interlocutors exterioritzant, aquests, les seves percepcions sobre la situació de les arts menors.

2.1 Entrevistes en profunditat als presidents territorials de les confraries de Catalunya

Per una banda hem portat a terme un treball de camp qualitatiu on s'ha entrevistat en profunditat als diferents representants de les arts menors a Catalunya. Estem parlant de els diferents presidents territorials de les confraries de Catalunya. En aquestes entrevistes ens ha interessat conèixer la seva visió general del sector de les arts menors i les seves principals problemàtiques a les que s'enfronta el col·lectiu.

2.2 Enquestes a pescadors dels ports de Catalunya

En la segona fase del treball de camp es va elaborar una enquesta on es tractava de conèixer a partir de la font primària el perfil de la persona pescadora i la seva situació socioeconòmica. Per tant es van tractar en l'enquesta:

- Aspectes personals
- Jornada laboral
- Activitat pesquera
- Salari / ingressos
- Despeses
- Ocupació
- Equipament embarcació
- Zona pesca
- Satisfacció

Per a realitzar aquesta enquesta es va comptar amb les aportacions de les diferents persones pescadores de cada port de Catalunya. A partir dels coneixements i la col·laboració dels diferents secretaris/es de cada confraria de Catalunya s'escollia els arts més representatius del port per tal de tenir el ventall d'arts de cada port. Per tant, el criteri de selecció de les persones pescadores va estar regit per les diferents modalitats d'arts menors a cada port. En total s'han realitzat 60 enquestes (a tots els ports amb llotja) i quatre entrevistes en profunditat.

PROPOSTES

- La realitat que tenen les persones pescadores d'arts menors és complexa i singular. Les diferències que mostren amb les altres flotes respecte la facturació i despeses, la venda de les captures, les agrupacions professionals, la intrusió del seu espai de treball, entre d'altres, fan que es proposin mesures específiques pel subsector.

- Una opinió compartida per tots els informants de l'estudi és que cal una revisió de la situació de la flota d'arts menors. És per això que apuntem a un seguit de propostes per a millorar la seva situació específica dins el sector pesquer prenent com a punt de partida les conclusions de l'estudi realitzat.

- De manera general, el col·lectiu pescador d'arts menors té un pessimisme instaurat ja que la seva professió cada vegada està en un punt més crític en;

    - 1)La duresa de la professió (mal temps, espais reduïts, escassa mecanització, esforç físic, hores de dedicació i horaris asocials).

    - 2)Els resultats econòmics (inestables i insostenibles. Poques embarcacions tenen un acompanyant i progressivament, any rere any, s'ha d'augmentar el seu esforç en nombre d'arts per obtenir uns guanys justos per mantenir la seva família).

    - 3)La desatenció del col·lectiu de la pesca d'arts menors que ells mateixos perceben per part del propi sector, l'administració (autonòmica, estatal i europea) i de la societat en general.

Desatenció del col·lectiu i articulació dels interessos comuns

- El sistema de confraries, fins a l'actualitat han estat els ens que han gestionat el sector de la pesca a Catalunya. No obstant, aquestes corporacions de Dret Públic[1] tenen un disseny centrat en altres modalitats pesqueres i no en tanta intensitat en els interessos de la modalitat d'arts menors. És a dir, la gestió i funcionament de la llotja (que és l'activitat que dóna ingressos a la confraria) està ajustada a la realitat de la pesca semindustrial (horaris, potenciació dels productes, entre d'altres).

- Per altra banda, observem una manca de representació de la modalitat de les arts menors. Es pot comprovar en la seva representació en la confraria. La majoria de patrons majors i altres representants del sector pesquer en general són propietaris de modalitats pesqueres semindustrials i no d'arts menors.

- És per això que es proposen l'associacionisme i/o agrupament com a grup de pressió per a articular els interessos específics de la modalitat pesquera (diferenciació del producte i/o marca de qualitat, infraestructura del port, entre d'altres). L'associacionisme i/o agrupament pot ser un camí a explorar per afrontar els problemes subsectorials comuns que hem esmentat anteriorment.

- Malgrat tot, detectem que la disparitat de perfils en el col·lectiu d'arts menors pot ser un dels reptes a superar per a aplegar interessos comuns.

Noves formes de venda i distribució

- Tal com mostra l'enquesta realitzada a l'estudi, els baixos preus de les captures és una qüestió que preocupa de manera majoritària. La venda irregular de les captures (fora de llotja) és un reflex del desajust que es mostra entre el negoci pesquer d'arts menors i l'actual forma de venda.

[1] Reial Decret 670/78; i Decret de la Generalitat de Catalunya 152/1991, del 17 de juny.

- Malgrat això, l'activitat de la llotja és sensible als elements positius en valor afegit que aporten la venda de captures preuades i/o selectives (mero, llagosta i orada). Aquest fet, crea un dinamisme en les llotges i/o subhastes difícil de trobar si no hi ha la pesca selectiva que aporten les arts menors. Alhora, el pescador d'arts menors també troba la cobertura en la mateixa confraria en tota la gestió i protecció del negoci.

- Per tant, es pot comprovar que l'actual sistema de venda per llotja i/o subhasta no satisfà al col·lectiu pescador d'arts menors. Així doncs, es creu convenient ajustar més adequadament la realitat de les arts menors a l'estructura de venda actual (la llotja/subhasta) de manera que sigui més beneficiosa per la modalitat d'arts menors.

- La venda i distribució també passa pel sistema fiscal del negoci pesquer. Hi ha una diferència entre el sistema de cotització del peixater i el pescador. En alguns casos, s'ha esmentat la cotització per mòduls tal com ho pot fer un comerç.

- Una altra proposta que el col·lectiu pescador assenyala és la diferenciació del producte pescat en la modalitat d'arts menors. En concret es fa referència al concepte de "Denominació d'Origen" (DO) i/o marca de qualitat. Aquest tipus d'indicació geogràfica i de qualitat pot ajudar a protegir legalment les captures dels pescadors d'arts menors contra la importació de peix i mol·luscs estranger. D'aquesta manera les captures pescades a la costa catalana poden acollir-se a la denominació d'origen comprometent-se a mantenir la qualitat i les pràctiques de pesca d'arts menors.

- Una altra element a tenir en compte a l'hora d'elaborar alternatives de venda i distribució de les captures és la possibilitat de revisar la figura de l'intermediari. En aquesta vessant ja hi ha diferents experiències en el sector pesquer, no només centrades en la modalitat de pesca d'arts menors, però interessants per a tenir en compte.

El pescador jubilat

- La intrusió de diferents usuaris del mar en l'espai de treball del pescador d'arts menors invita a la reflexió, sobretot en la figura del pescador jubilat, una persona que continua una activitat pesquera i que no cotitza per aquesta. Aquest fet, no evita que es transformi en un problema pel col·lectiu pescadors d'arts menors. El col·lectiu pescador actiu el considera com una competència "deslleial" ja que en alguns casos les captures són considerables donada la seva experiència en el sector del mar.

- Malgrat no s'hagin plantejat idees clares per a millorar la situació, l'estudi recomana una reflexió donada la considerable disconformitat en la situació actual.

Nou model d'explotació

- En resum, i enllaçant amb la introducció d'aquest document, el col·lectiu aposta per regular la modalitat pesquera tenint en compte la seva específica realitat;

    - Gran dependència a les condicions meteorològiques (aquesta modalitat de pesca és molt sensible a les condicions del mar i molts dies de l'any no poden sortir a pescar i per tant, no tenen cap ingrés[2]).

    - Noves formes de venda de les captures (altres mecanismes de distribució garantint les condicions alimentàries i les aportacions a la confraria).

    - Gestió i/o control de la intrusió en el seu espai de treball (des de les embarcacions d'arrossegament i encerclament fins a les furtives i pescadors jubilats, alhora, control més estricte en les mides de les captures).

[2] La Conselleria d'Agricultura i Pesca de la Junta d'Andalusia va presentar una assegurança pel mal temps per a la flota pesquera andalusa. Entra en vigor el juliol de 2010 i en són beneficiaris armadors i tripulants (un col·lectiu d'unes 10.000 persones a Andalusia) i l'assegurança s'aplica, a partir del tercer dia en què les condicions meteorològiques adverses els impedeixin de sortir a pescar. A Galícia, des de 2009 s'aplica una assegurança semblant però a partir del cinquè dia.

- Normativa estatal de Marina Mercante (regulació de la tripulació mínima, titulació i reducció de la burocràcia administrativa).